

کلینیک مراقبت‌های دارودرمانی (Medication Therapy Management Service)

گروه‌های پرخطر و مستعد مشکلات دارویی عبارتند از: بیماران مسن، بیماران با مشکلات و ناراحتی‌های متعدد، بیمارانی که تعداد زیادی دارو همزمان مصرف می‌کنند (پلی فارماسی)، افرادی که دانش کافی در مورد مشکلات طبی خود ندارند و ... بنابراین، جامعه داروسازی در کشورهای پیشرفته دنیا در حال حاضر به سمتی سوق داده شده که با فراگیری آموزش‌ها و مهارت‌های بالینی لازم بتوانند نقش بیشتری در روند پایش درمانی بیماران ایفا نمایند و بتوانند در جریان فعالیت‌های بیمار - محور تمرکز بیشتری بر سلامت بیماران و نتایج درمانی آن‌ها داشته و در پیگیری‌های درمانی بیماران همکاری‌های خود را با سایر اعضای تیم درمانی افزایش دهند.

افزایش فعالیت بالینی داروسازان در حیطه مراقبت‌های دارودرمانی و ارزیابی و پایش بیماران منجر به به‌وجود آمدن کلینیک‌های مشاوره و ارایه خدمات دارودرمانی به بیماران توسط داروسازان آموزش دیده شده است. در کشورهای پیشرفته

حرفه داروسازی که رسالت خود را بر پایه دارو محوری بنیان نهاده بود در سال‌های اخیر با تغییر رویه به طرف بیمار محوری که مسایل مربوط به نحوه مصرف، ارزیابی، پایش درمان و مشکلات ناشی از دارو درمانی را دنبال می‌کند، سوق پیدا نموده است. گزارش‌های مکرر در سال‌های اخیر حاکی از آن است که بیماران پس از تشخیص بیماری و شروع درمان، در ادامه، پایش‌های لازم درمانی را از دست می‌دهند و روند مراقبت از بیماران غالباً یک روند ادامه دار نیست. اغلب جوامع در دهه‌های اخیر با افزایش بروز عوارض ناشی از داروها و نیز افزایش هزینه‌های درمانی روبه‌رو بوده‌اند. مساله مذکور این نیاز را در بین جامعه درمانی کشورها نمایان کرد که داروسازان باید بیشتر در امر دارودرمانی و ارزیابی‌های درمانی بیماران و نیز ارایه مراقبت‌های دارودرمانی ادامه دار مشارکت داشته باشند و بروز مشکلات ناشی از دارودرمانی را خصوصاً در بیمارانی که نسبت به بروز چنین مشکلاتی مستعدتر هستند پایش نمایند.

بیمار و یا همراهان او نقش اساسی داشته و در امر مراقبت‌های درمانی از بیمار مشارکت داده می‌شوند. بیمار با حضور در کلینیک مراقبت‌های دارو درمانی در ارتباط با تمام مشکلات طبی و تمام داروهایی که مصرف می‌کند، مورد ارزیابی قرار می‌گیرد. مشکلات احتمالی دارودرمانی بیمار بررسی می‌شود و نیز بیمار در ارتباط با نحوه مصرف و ادامه درمان دارویی خود و نیز پاسخ‌های درمانی مورد انتظار - چه از جنبه بالینی و چه از جنبه آزمایشگاهی - مورد بررسی و ارزیابی قرار می‌گیرد. در واقع، در این خدمت، تعدادی دارو و یا نسخه نیستند که مورد توجه داروساز هستند بلکه این بیمار است که با تمام مشکلات درمانی که می‌تواند داشته باشد، مورد ویزیت و بررسی قرار می‌گیرد و اقدامات درمانی لازم طرح‌ریزی شده و توصیه‌های لازم از بابت مصرف داروها و یا ارجاع لازم از بابت شروع، قطع یا تغییر داروها و یا انجام آزمایش‌ها مورد نیاز با پزشک معالج بیمار در میان گذاشته می‌شود. در واقع زمانی که یک مشکل دارودرمانی برای یک بیمار شناسایی می‌شود، داروساز با بیمار و پزشک معالج او در جهت رفع این مشکل همکاری می‌کند. افزایش آگاهی بیماران در مورد داروهای تجویزی دلیل تجویز آن‌ها، پیامدهای درمانی مورد انتظار مشکلات احتمالی ناشی از دارودرمانی و نحوه پایش درمانی، می‌تواند باعث ارتقا و در نهایت، بهبود کیفیت زندگی آن‌ها شود. در کلینیک‌های مراقبت‌های دارو درمانی (MTM) پرونده‌های دارو درمانی تشکیل می‌گردد و بیماران از لحاظ درمانی پیگیری شده و تمام توصیه‌ها و اقدام‌های به عمل آمده در کلینیک ثبت می‌شوند. داروسازان باید بدانند که در آینده نزدیک یکی

این مراکز با حضور متخصصان داروسازی بالینی راه اندازی شده و داروسازان جهت ارائه خدمات مشاوره‌ای مرتبط با دارو درمانی بیماران آموزش می‌بینند تا مهارت‌های بالینی لازم را کسب کرده و بتوانند با اخذ شرح حال دقیق از بیماران، ارزیابی و طرح‌ریزی‌های درمانی، پایش و ارزیابی بیماران و نیز تهیه و ثبت پرونده‌های دارودرمانی برای بیماران، در ارتقای سلامت آن‌ها و بهبود مصرف منطقی داروها نقش مؤثری ایفا کنند.

سرویس ارائه خدمات دارودرمانی یا همان کلینیک‌های مدیریت دارودرمانی بیماران (Medication Therapy Management Services) نقشی فزاینده‌تر از ارائه مشاوره دارویی (Patient counseling) دارد. در مشاوره دارویی عمده تمرکز داروساز بر نسخه بیمار و داروهای تجویز شده در یک جلسه ویزیت بیمار است و بیمار در ارتباط با نحوه مصرف صحیح این داروها و سایر اطلاعات مرتبط دارویی راهنمایی می‌شود. حال آن‌که در سرویس مراقبت‌های دارو درمانی، بیشتر تمرکز داروساز بر خود بیمار و مشکلات مرتبط با دارودرمانی او بوده و هدف این سرویس تلاش در جهت بهبود رژیم‌های دارودرمانی بیماران جهت ارتقای نتایج صحیح درمانی می‌باشد. برای این که داروساز بتواند به خوبی با تجربه بیمار خود در مورد داروهایش و مشکلاتی که در این زمینه دارد آشنا شود، نیازمند این است که با بیمار خود در مورد انتظارات درمانی و پیامدهایی که اخیراً با مصرف داروها برای او اتفاق افتاده، صحبت کند. داروساز باید بتواند در فرایند اخذ شرح حال از بیمار، تمام اطلاعات درمانی مرتبط را از بیمار خود جمع‌آوری کند. در این میان

به صورت حضوری و با حفظ حریم خصوصی بیمار با مطرح نمودن مشکلات دارو درمانی خود ویزیت می‌شوند. مشکلات دارو درمانی بیماران مراجعه‌کننده توسط متخصص داروسازی بالینی به دقت ارزیابی شده و مشکلات دارو درمانی بیماران از ابعاد مختلف مورد ارزیابی قرار می‌گیرد و راهنمایی‌های لازم ارائه شده و در صورت لزوم جلسات پیگیری بعدی برای بیماران تعیین می‌شود.

لازم به ذکر است، در کشورهای پیشرفته کوریکلوم‌های آموزشی داروسازان در حال حاضر جنبه‌های مختلف آموزش مهارت‌های بالینی لازم برای داروسازان را در بر گرفته است تا داروسازان بتوانند به نحو صحیح و مؤثری به ارائه چنین خدماتی بپردازند. متأسفانه، تا کنون آموزش‌های بالینی داروسازان در ایران برای ارائه چنین خدماتی کافی نبوده است. در سال‌های اخیر با اعمال تغییرات اساسی در زمینه آموزش دانشجویان داروسازی در کشور، سعی شده که این خلأ تا حدودی جبران شود اما هنوز نیازمند تغییرات و اصلاحاتی در زمینه آموزش داروسازان هستیم تا بتوانیم در آینده دانش و مهارت‌های بالینی داروسازان کشور را هر چه بیشتر افزایش داده و بتوانیم آن‌ها را جهت ارائه خدمات مراقبت‌های دارو درمانی بیش از پیش آماده سازیم. امید است با گسترش فعالیت‌های داروسازان و توسعه کلینیک‌های مراقبت‌های دارو درمانی (MTM) داروسازان بتوانند داروخانه‌های خود را به عنوان مراکز تخصصی سلامت به جامعه معرفی نمایند و نقش حرفه‌ای (Professional) داروساز به طور عمومی و شایسته در جامعه تجلی نماید.

دکتر خیرالله غلامی

از فعالیت‌های اساسی آن‌ها، ارائه مراقبت‌های دارو درمانی به بیماران و سرویس‌های مدیریت دارو درمانی خواهد بود. افزایش آگاهی بیماران از قابلیت‌ها و خدمات بالینی داروسازان، انتظار آن‌ها را از جامعه داروسازی در مورد دریافت این خدمات از تمام داروسازان به دنبال خواهد داشت که تمام داروسازان در هر موقعیتی که با بیماران سر و کار دارند، چه در بیمارستان‌ها و کلینیک‌های درمانی و چه در سطح داروخانه‌ها، باید بتوانند این خواسته به حق بیماران خود را اجابت کنند. اگر داروسازی نتواند مهارت و دانش لازم جهت رویارویی با مشکلات دارو درمانی بیماران خود و نحوه صحیح ارتباط با بیماران و سایر کادر درمانی را کسب کند، نمی‌تواند در امر ارائه خدمات دارو درمانی و سلامت بیماران نقش مؤثری را ایفا کند.

کلینیک مراقبت‌های دارو درمانی داروخانه‌های دانشکده داروسازی در داروخانه ۱۳ آبان از مهر ماه سال جاری (۱۳۹۱) فعالیت خود را به عنوان اولین و تنها مرکز ارائه این خدمات به بیماران سرپایی با حضور متخصصان داروسازی بالینی آغاز کرده است. داروخانه ۱۳ آبان با توجه به حجم بالای بیماران مراجعه‌کننده و نیز طیف وسیعی از بیماران مختلفی که به این داروخانه مراجعه می‌کنند، می‌تواند به عنوان یک مرکز بزرگ جهت ارائه خدمات بالینی و ارزیابی‌های دارو درمانی بیماران ایفای نقش کند. این کلینیک در راستای ارائه خدمات نوین دارویی به بیماران سرپایی همراستا با کشورهای پیشرفته دنیا راه‌اندازی شده و مطابق با استانداردهای روز مراقبت‌های دارو درمانی به صورت رایگان به بیماران خدمت ارائه می‌دهد. بیماران با مراجعه به این کلینیک